

اعتدال در تبلیغ دین و اخلاق

مهدی امینیان

و مدارا با مردم و اجتناب از افراط و تفریط در امور
توصیه فرموده؛ آن گاه حکایت زیر را برای آنها نقل
می فرماید:

«مسلمانی همسایه ای نصرانی داشت. همسایه نصرانی
به دعوت مسلمانان، اسلام آورد. به هنگام سحر مرد
مسلمان، نصرانی تازه مسلمان شده را جهت اقامه
نماز صبح به مسجد برده و وی را دعوت به خواندن
نماز، بدون هیچ محدودیتی نمود. ایشان نماز خواندند
تا طلوع آفتاب، مرد نصرانی قصد رفتن به منزل خویش
نمود که مرد مسلمان به جهت نزدیکی ظهر او را
دعوت به ماندن در مسجد و خواندن نماز ظهر نمود.
این امر در غرض نمازهای عصر و مغرب و عشا
نیز اتفاق افتاد. سحر روز بعد مرد مسلمان، نصرانی را
به رفتن به مسجد دعوت نمود که نصرانی چنین گفت:
برای این دین، یک آدمی بی کارتر از من پیدا کن، من
آدمی بیچاره و عیالمندم، امام صادق (ع) در ادامه می فرمایند:

او را داخل در چیزی (دین اسلام) کرد و (باز خودش)
او را از همان چیز (اسلام) خارج کرد» (۳).
این افراط و عدم اعتدال در تبلیغ دین به شدت
مورد سوء استفاده دشمنان اسلام قرار گرفته و ایشان
از این ناعیه، چهارهائی سخن، افراطی و متعصبانه از
دین اسلام برای غیر مسلمانان ارائه می نمایند که
اثرات این تبلیغات مسموم یا فعالیت شبانه روزی
مسلمانان نیز قابل جبران نمی باشد. متأسفانه در این
راستا افراد متدین و بی غرض نیز ناخواسته برای این
دشمنان تبدیل به نیرویی در راستای اهداف و اغراض
ضد اسلامی می گردند.

اعتدال در دعا و نماز

در دعا، نیایش و عبادت نیز می بایست راه اعتدال را
پیمود و زندگی را تنها وقف عبادت و نماز نگرد. عبادت
و نماز بخشی از وظایف بشر است و انسان برای دستیابی
به تکامل و ظایف بسیاری چون، تلاش برای کسب

روزی حلال، تعلیم و تعلم، جهاد، زکات و انفاق مالی
و... دارد. بنابراین تمرکز بر برخی از عبادات به معنا و
مفهوم آن نیست که آدمی می تواند با آنها به کمال مهلت
و صحت یابد. آدمی می باید همه استکانات و ظرفیت های
وجودی خویش را شکوفا سازد و به کار اندازد. تمرکز
بر امور عبادی و عدم اهتمام به مسائل و وظایف و تکالیف
مختلف اجتماعی، سیاسی و... می تواند او را از زندگی
نگاهانی باز دارد. چه اینکه هر سامویری که به انسان داده
شده، بخشی از وجود و شاکله وجودی وی را کامل
می سازد. بنابراین لازم است که انسان به همه ابعاد وجودی
خویش توجه داشته باشد و اعتدال در امور عبادی را
رعایت کند.

بی نوازشها:

۱- نهج البلاغه لبس الاسلام، حکمت ۸۷

۲- در السنور، ج ۱، ص ۲۶۵

۳- وسائل الشبهه، ج ۱۱، ص ۴۲۷

تبلیغ دین یکی از اصول اساسی برای هر مسلمان
است و لازم است در مسیر تبلیغ دین، تمامی آداب
اجتماعی رعایت گردد؛ زیرا دعوت دیگران به فکر،
رفتار و نگرش صحیح، زمانی می تواند تاثیر گذار
باشد که به دور از هرگونه رفتار غیر اخلاقی و افراط
و تفریط در آداب اجتماعی باشد.

اعتدال در امر تبلیغ دین و تعصبات دینی

یکی از ملزومات امر تبلیغ، رعایت اعتدال است
و این بدان معناست که فرد مبلغ با عملکرد صحیح
خویش، شخصیت خود را به گونه ای معرفی نماید
که مردم از دیدن و مرآه با ایشان احساس راحتی
و مسرت نموده، به راهنمایی ها و سخنان وی تمایل
نشان دهند. مطابق آیه «لم تقولون مالا تفعلون» فرد
مبلغ در عملکرد خویش می بایست دقت کافی داشته
باشد و با رعایت کامل موازین اخلاقی و شرعی،
خود را به عنوان الگویی معتدل و مناسب در امور
عبادی و اخلاقی معرفی نماید. امیرالمومنین (ع) می فرماید:
«فقه و دانای کامل کسی است که مردم را از رحمت
الهی ناامید و از لطف و رحمت او مأیوس نکند و
آنها را از کفر و مکرو مجازات های خافکیرانه خداوند
ایمن و آسوده ننماید» (۱)، در شان نزول آیه «لا اکراه
فی الدین قد تبین الرشد من الغی» (بقره/۲۵۶) آمده
که پیش از نزول این آیه و به دلیل خیانت یهودیان به
پیامبر (ص)، قرار بر هجرت یهودیان شد که تعدادی
از فرزندان انصار که انسی با این یهودیان داشتند،
قصد ترک مدینه به همراه یهودیان را نمودند. پدران
آنها تنها به ایشان اجازه خروج ندادند، بلکه ایشان
را مجبور به پذیرش اسلام نمودند. پیامبر (ص) با
استناد به این آیه، فرمودند: «باید ندارد، شما اسلام را
به آنها عرضه کنید، اگر بپذیرند که بپذیرند و گرنه
اسلام اجباری هرگز نمی خواهیم. اکنون حقیقت و
راه صحیح از ناصحیح روشن شده است، اگر راه
ناصحیح را برگزیند، مشکل مربوط به خود آنهاست و
ما حجت را بر آنها تمام کرده ایم». بنابراین، برای
آموزش هر نوع عقیده ای و نوع عقاید حقه نیز باید از
تمسک به اجبار، افراط و تفریطی اجتناب کرده، با
نرمی، ملاحظت و انصاف به تبلیغ نمود. از این روایت
که رسول خدا (ص) می فرماید: «پیروان لا تعسروا»
و مسکروا لا تنفروا و آسان بگیرید و سخت مگیرید و
رام کنید و رم ندهید» (۲).

بی شک، تبلیغی که قوام با خشونت، افراط و تفریط
باشد، نه تنها در هدف خویش موفق نبوده و هیچ
بیشرفتی نخواهد داشت، بلکه چنان تصویر متحجرانه ای
از دین در ذهن انسان شکیل می گردد که تا مدتهای
طولانی و گاه تا پایان عمر، این تصور غلط از بین
نرفته، بلکه روز به روز تنفر وی از دین تعمیق می یابد.
امام صادق (ع) در ضمن روایتی اصحاب را به وفق